

Дослідження діяльності окремих підприємств дало змогу узагальнити наступні положення. По-перше, керівники вважають, що у діяльності їх підприємств немає ніякого маркетингу і це їм зовсім не потрібно. По-друге, вони лише в теорії знають про існування конкурентоспроможності, в деяких випадках про методи її визначення та шляхи підвищення, однак, знову ж таки, у своїй виробничій діяльності не приділяють цьому увагу. І, по-третє, керівники наголошують на тому, що за сучасних умов функціонування основне і єдино важливе їх завдання – зосередження основної уваги на виробництві продукції та її ефективному збуті.

Саме за таких реалій, на нашу думку, поєднання теорії до проблем практики може бути ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на перспективу. Використовуючи зазначений підхід, ми, фактично, можемо і характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1-4]. При цьому, процес використання маркетингу в аграрних підприємствах відбувається у повному обсязі, але не розглядається в такому розрізі. Зокрема, на будь-якому підприємстві, в тому числі й сільськогосподарському, існує і товарна політика, і цінова, і комунікації або товаропросування, і звичайно ж політика збуту продукції. Всі зазначені інструменти маркетингу належним чином функціонують, але як окремі елементи. Тому, ефективність їх використання буде значно більшою при застосуванні зазначених політик у комплексі, як єдине ціле. І якщо додати ще й аналіз об'єктового ринку, хоча б його основних показників, то все це, як система, і складатиме маркетингову діяльність і саме тоді сільськогосподарські підприємства зможуть стверджувати про маркетингову інноваційність їх функціонування.

Література:

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємств / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

ГОЛОВІНЦОВА А.О.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СТАН МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Молочне скотарство – одна з провідних галузей тваринництва України, призначення якої – забезпечення виробництва молочних продуктів в обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки та розширення експортного потенціалу вітчизняної економіки.

Від рівня розвитку агропромислового комплексу, в тому числі і її важливої складової – галузі молочного скотарства, залежать соціальна стабільність регіону, держави, стійкість економічної системи [1, с. 6].

* Науковий керівник – Антоценкова В.В., к.е.н., доцент

Чернігівщина є однією з найбільших за територією областей України, зі сприятливими природно-кліматичними умовами для розвитку тваринництва, яка є найбільшою галуззю в агропромисловому комплексі області.

У 2015 р. індекс обсягу продукції сільськогосподарського виробництва в усіх категоріях господарств області становив 98 % до 2014 р. У сільськогосподарських підприємствах він був 99,6 %, а в господарствах населення – 95,2 %. Індекс обсягу виробництва продукції тваринництва становив 95,0 % [2].

Для покращення якості молока в області функціонує 43 доїльні зали, у різній стадії будівництва ще понад 10, що дасть можливість сільськогосподарським підприємствам збільшити виробництво високоякісного молока яке відповідає вимогам Європейського Союзу [3]. Господарства молочного напрямку поступово здійснюють оптимізацію виробничого процесу шляхом впровадження новітніх технологій. В області зростає кількість ферм із високим виробничим потенціалом. Аналіз стану молочної галузі Чернігівщини показує, що загальний обсяг виробництва молока у валовому продукті галузі тваринництва є домінуючим. Молочна галузь перспективна, але вона має бути конкурентоспроможна для можливості виходу на зовнішні ринки.

Молочне скотарство завжди посідало важливе місце в економіці сільськогосподарського виробництва Чернігівської області. Так, Чернігівщина посідає друге місце серед регіонів по наявному поголів'ю корів в сільгоспідприємствах, займаючи майже 10 % питомої ваги, поступаючись лише Полтавській області, і 5 місце за поголів'ям корів у всіх категоріях господарств.

Таблиця 1

Виробництво молока та поголів'я корів і їх структура по категоріях господарств Чернігівської області за 1990, 2000, 2010-2015 роки*

Роки	Усі категорії господарств	У% до 1990р	У тому числі					
			с-г. п.*	у% до 1990р.	питома вага, %	госп. н.**	у% до 1990р.	питома вага, %
Виробництво молока, тис тонн								
1990	1254,9	100,0	901,6	100,0	71,8	353,3	100,0	28,2
2000	601,1	47,9	198,5	22,0	33,0	402,6	114,0	67,0
2010	581,1	46,3	193,8	21,5	33,4	387,3	109,6	56,6
2011	578,4	46,1	196,0	21,6	33,9	382,4	108,2	66,1
2012	581,3	46,3	218,1	24,2	37,5	363,2	102,8	62,5
2013	583,4	46,5	214,0	23,7	36,7	369,4	104,6	63,3
2014	572,2	45,6	217,6	24,1	38,0	354,6	100,4	62,0
2015	552,6	44,0	217,9	24,1	39,4	334,7	94,7	60,6
Чисельність поголів'я корів станом на кінець року, тис гол								
1990	455,5	100,0	331,5	100,0	72,8	124,0	100,0	27,2
2000	258,1	56,7	117,9	35,6	45,7	140,2	113,1	44,3
2010	147,5	32,4	58,7	17,7	39,8	88,8	71,6	60,2
2011	136,0	30,9	57,8	17,4	41,1	82,8	66,8	58,9
2012	134,4	29,5	58,0	17,5	43,1	76,5	61,7	56,9
2013	131,0	28,8	57,0	17,2	43,5	74,0	59,7	56,5
2014	120,1	26,4	51,9	15,7	43,2	68,2	55,0	56,8
2015	117,6	25,8	49,7	15,0	42,2	67,9	54,8	57,8

Примітки: с-г. п.* – сільськогосподарські підприємства, госп. н.** – господарства населення
Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

Також варто зауважити, що Чернігівщина до 2014 року займала лідируючі позиції серед регіонів України по виробництву молока на одного жителя, поступаючись в 2014 та 2015 роках лише Полтавщині. Обсяг виробництва молока на одну особу в 2015 році становив 526,1 кг,

порівняно з 247,8 кг на особу в цілому по Україні. Отже, по Чернігівській області виробництво молока в 2015 році порівняно з 1990 роком скоротилося більш ніж в 2 рази, а поголів'я більш ніж в три. Причому спостерігається тенденція, як і в цілому по Україні – все більша частка виробництва молока припадає саме на господарства населення. І хоча поголів'я корів за представлені роки зменшилося, але в надоях спостерігається позитивне зростання по всіх категоріях господарств (табл.2).

Таблиця 2

**Середній річний удій молока від однієї корови
по Чернігівській області за 1990, 2000, 2010-2014 роки, кг***

<i>Показник</i>	<i>1990 р.</i>	<i>2000 р.</i>	<i>2011 р.</i>	<i>2012 р.</i>	<i>2013 р.</i>	<i>2014 р.</i>	<i>2015 р.</i>
Господарства всіх категорій	2675	2177	4239	4420	4453	4533	4735
Сільськогосподарські підприємства	2676	1469	3825	4287	4196	4328	4691
Господарства населення	2671	2875	4494	4507	4840	4672	4766

Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

В рамках пріоритету на різних стадіях будівництва, за даними головного управління агропромислового розвитку Чернігівської облдержадміністрації сьогодні знаходиться 61 об'єкт тваринництва. Діють 30 доїльних залів, з яких 2 введено в 2013 році. Щорічно в доїльних залах отримується 31 тис. тонн молока екстра класу [2, с. 45].

В Чернігівській області на протязі 24 років молочне скотарство виробляє цілком достатньо продукції для забезпечення населення області раціональними нормами споживання молока, хоча в порівнянні з 1990 роком і поголів'я корів і виробництво молока значно зменшились.

Молочне скотарство Чернігівської області, спостерігаються аналогічні проблеми, як і в цілому по Україні. Дрібнотоварне виробництво не спроможне забезпечити належну якість сировини та рентабельність виробництва. Проте залишається не до кінця визначеним шлях досягнення бажаної мети, а саме: виробництво високоякісного молока для забезпечення внутрішніх потреб та гідної конкуренції на внутрішньому ринку. Звичайно молочне скотарство Чернігівської області не може відразу перейти на високотоварне виробництво, оскільки для цього необхідні значні кошти для капітальних вкладень, термін окупності яких може затягнутись на 7-9 років [5, с. 26].

Отже, завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, виробництво молока є одним з основних напрямів спеціалізації сільського господарства в Чернігівській області. Молочне скотарство, як провідна галузь аграрного виробництва, забезпечує значну частину регіональної валової продукції, а також рівномірне надходження коштів протягом року, що наразі для підприємств є дуже важливим в умовах самофінансування та самозабезпечення.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу / В.Г. Андрійчук // КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики в Чернігівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernigivstat.gov.ua>.
3. Антощенкова В.В. Стан та перспективи розвитку молочного скотарства України / В.В. Антощенкова // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва. Економічні науки. – Х. : ХНАУ, 2015. – № 1. – С. 90-96.
4. Офіційний веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Антощенкова В.В. Формування ринку молока на основі коопераційно-інтеграційних відносин / В.В. Антощенкова // Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. – м. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ. – С. 48-59.

